

6/A/2018

POSTANOWIENIE
z dnia 24 stycznia 2018 r.
Sygn. akt S 1/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar – przewodniczący
Piotr Pszczołkowski – sprawozdawca
Małgorzata Pyziak-Szafnicka
Piotr Tuleja
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

w związku z postanowieniem z 10 stycznia 2018 r. (sygn. akt P 113/15),

p o s t a n a w i a:

w trybie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) przedstawić Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej uwagi o stwierdzonych uchybieniach w regulacji art. 2a oraz art. 119 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, ze zm.), których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 10 stycznia 2018 r., sygn. P 113/15 (OTK ZU A/2018, poz. 3), Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie dotyczące pytania prawnego Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach (dalej: sąd pytający), czy:

- 1) art. 119 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 482, ze zm.; dalej: k.w. lub kodeks wykroczeń), w brzmieniu obowiązującym od 9 listopada 2013 r., w zakresie, w jakim nie odnosi wartości skradzionej rzeczy, tj. 1/4 minimalnego wynagrodzenia, do daty popełnienia czynu, jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 1 w związku z art. 175 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 2a § 4 w związku z art. 2a § 5 w związku z art. 119 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym od 21 marca 2015 r., jest zgodny z art. 2 Konstytucji.

Dokonując analizy dopuszczalności merytorycznego rozpoznania pytania prawnego w sprawie o sygn. P 113/15, Trybunał dostrzegł dwa poważne uchybienia o charakterze formalnym, uniemożliwiające mu wydanie wyroku. Stwierdził, że sąd pytający, po pierwsze, nie trafnie powiązał z treścią art. 119 § 1 k.w. zarzuty dotyczące sposobu skonstruowania mechanizmu kontrawencjonalizacji, opisanego w art. 2a k.w., oraz, po drugie, w odniesieniu do art. 2a § 4 i 5 k.w. ograniczył się do sformułowania żądania dokonania przez Trybunał wykładni przepisów, do czego Trybunał nie jest uprawniony.

2. Niezależnie od konieczności umorzenia postępowania w sprawie o sygn. P 113/15 ze względów formalnych, Trybunał dostrzega, że obecne brzmienie zakwestionowanych przez sąd pytający art. 2a § 4 i 5 i art. 119 § 1 k.w. powoduje rozbieżności interpretacyjne. Ich

usunięcie jest – zdaniem Trybunału – niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Zdaniem Trybunału, wprowadzenie stałego mechanizmu kontrawencjonalizacji, opartego na przepisach budzących wątpliwości interpretacyjne, stanowi zagrożenie dla spójności systemu.

Po pierwsze, nie jest jasny zakres i skutek zastosowania art. 2a § 4 i 5 k.w. w aktualnym brzmieniu. Redakcja art. 2a § 4 zdanie pierwsze k.w., stanowiącego: „Jeżeli..., kara łączna traci moc.”, mogłaby wskazywać, że skutek ten następuje *ex lege*, bez potrzeby wydania stosownej decyzji przez sąd. Celowe byłoby wyraźne określenie, że – jak sugerował Prokurator Generalny w stanowisku w sprawie o sygn. P 113/15 odwołując się do art. 575 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) – skutek polegający na utracie mocy przez karę łączną powstaje dopiero po wydaniu przez sąd postanowienia o zmianie wyroku jednostkowego. Sądy wydające oba wyroki (jednostkowy i łączny) mają przy tym obowiązek oceny na podstawie art. 2a § 5 k.w., czy skutki kontrawencjonalizacji – w przypadku kary objętej wyrokiem łącznym – byłyby dla skazanego korzystniejsze, czy też nie.

Po drugie, wątpliwości interpretacyjne powstają na gruncie aktualnego brzmienia art. 119 § 1 k.w., który uzależnia kwalifikację czynu jako przestępstwa albo wykroczenia od podlegającego cyklicznym zmianom kryterium, jakim jest ustalane w drodze rozporządzenia minimalne wynagrodzenie za pracę. Przepis ten – w odróżnieniu od innych podobnych regulacji (np. art. 53 § 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2017 r. poz. 2226) – nie precyzuje przy tym, że decydująca o kwalifikacji czynu zabronionego jest ocena przedmiotu kradzieży według wysokości minimalnego wynagrodzenia z momentu popełnienia tego czynu.

Powiązanie obu kwestionowanych rozwiązań ustawowych, zawartych w art. 2a k.w., i w art. 119 § 1 k.w., może prowadzić do wniosku, że w następstwie każdorazowej (w praktyce: corocznej) zmiany w drodze rozporządzenia wartości minimalnego wynagrodzenia zachodzi potrzeba dokonywania przez sądy przeglądu wszystkich prawomocnych wyroków skazujących, w przypadku których orzeczone kary nie zostały jeszcze wykonane, i rozstrzygania w sprawie ewentualnej zamiany kar. Jeśli spełnione są przesłanki określone w art. 2a k.w., prawomocne wyroki upadają w zakresie dotyczącym kary. Cały proces ulega dodatkowej komplikacji, jeśli kary jednostkowe zostały połączone węzłem kary łącznej. Mechanizm kontrawencjonalizacji dotyka wówczas zarówno wyroków jednostkowych, jak i wyroku łącznego.

4. W ocenie Trybunału, konieczność dokonywania przez sądy cyklicznej weryfikacji zagraża – fundamentalnej dla porządku prawnego – wartości, jaką jest stabilność orzeczeń sądowych. Trybunał wyjaśniał już, że „[z]asada stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych jest ważnym elementem prawa do sądu i ma istotne znaczenie z punktu widzenia realizacji konstytucyjnych zasad bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa. Z tych względów podstawowe znaczenie ma takie ukształtowanie postępowania sądowego, aby zapadło w nim wiążące rozstrzygnięcie zgodne z prawem i nie zachodziła konieczność wzruszenia prawomocnego orzeczenia” (wyrok z 1 kwietnia 2008 r., sygn. SK 77/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 39).

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.